

Motion till riksdagen 2024/25:1348

av Anna-Lena Hedberg m.fl. (SD)

Scenkonst

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell översyn och kvalitetssäkring av scenkonstutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur en ökad digital tillgång till kultur påverkar kulturutövare i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Riksteatern bör få möjlighet att utveckla sin verksamhet i linje med det som anförs i motionen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning om frilansares arbetsvillkor och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I Sverige finns ett brett spektrum av scenkonstutbildningar. Det är glädjande att utbudet är stort och att många söker sig till dessa. Scenkonsten är idag en global verksamhet, konkurrensen om varje tjänst är hård och svenska artister och kulturarbetare söker sig både inrikes och utrikes för att få anställning. Varje år tar hundratals scenkonstnärsstudenter examen, och varje år står nya elever inför samma nervositet och osäkerhet som tidigare klasser när det gäller att åka runt på auditions och förhoppningsvis få anställning.

För att det ska råda någorlunda balans mellan utbud av utbildningsplatser och efterfrågan inom scenkonsten, samt för att säkra kvalitet och svensk scenkonst i den internationella konkurrensen, behöver det genomföras en översyn och utvärdering av befintliga utbildningar. Sverigedemokraterna förordar därför en nationell översyn och utvärdering av utbudet och kvalitetssäkring av scenkonstutbildningar i landet.

Utbildning

Sverigedemokraterna ser ett behov av en översyn av utbudet och antalet utbildningar vi har inom de estetiska ämnena såsom dans, teater, musik och sång. Det är viktigt att utvärdera hur våra svenska elever står sig i konkurrensen med övriga Europas kulturarbetare. Vid en utvärdering kan vi granska om det finns en balans och, om det behövs, höja kvaliteten på utbildningarna där det är nödvändigt.

Många skolor har rektorer som saknar kompetens att leda en yrkesutbildning. Att ha egen erfarenhet inom scenkonsten bör vara ett krav som ställs när man rekryterar ny personal inom en yrkesutbildning med en snäv och specifik inriktning. Idag riktas kritik mot skolor som saknar personal som kan driva utbildningen framåt och hjälpa eleverna att nå nya nivåer. Fokus bör ligga på eleverna för att vi ska fortsätta att konkurrera internationellt mot de bästa studenterna i liknande utbildningar. Genom att upprätthålla hög kvalitet på utbildningen kan vi säkerställa att nästa generation av konstnärer på både nationell och internationell nivå presterar på höga nivåer.

För att se till att hålla en hög och konkurrenskraftig nivå måste alla lärare idag ha en lärarlegitimation. Vi stödjer denna reform, men anser att personer som verkat i sin sektor i hela sitt yrkesliv inte bör behöva läsa hela lärarutbildningen. I delar av kultursektorn är erfarenhet viktigare än utbildning, och det är inte rimligt att en erfaren scenkonstnär ska behöva genomgå en full lärarutbildning för att kunna utbilda inom sitt specialismråde.

Idag väljer många elever att fortsätta sin utbildning efter att de har fullföljt sin grundutbildning. Detta kan i och för sig vara bra, men som nyutbildad scenkonstnär är det erfarenhet som oftast saknas och samtidigt efterfrågas av arbetsgivare. Sveriges alla kulturscener, både privata och statliga, behöver ett tätare samarbete under elevens utbildning. Detta gynnar alla parter. Dels är det lönsamt kostnadsmässigt, och elever får den erfarenhet som annars är svår och nästintill omöjlig att tillgodogöra sig under utbildning. Dels förbättrar det kontakten mellan elever och arbetsgivare, en kontakt som är väldigt åtråvärd som nyexaminerad. Att många vill och behöver vidareutbilda sig direkt efter examen visar på brister i utbildningen. Detta vill vi åtgärda genom ovan nämnda förslag.

Digitaliseringens påverkan

Digitaliseringen har förändrat hur kultur konsumeras, och scenkonsten är inget undantag. Under pandemin såg vi en ökning av strömmade teaterföreställningar och digitala evenemang, vilket erbjöd nya möjligheter men också skapade nya utmaningar. Medan digitaliseringen har gjort scenkonst tillgänglig för en bredare publik, särskilt de som inte kan närvara fysiskt, har det också inneburit en kamp för traditionella scener att anpassa sig och förbli relevanta. Den digitala konkurrensen ställer krav på att scenkonsten utvecklar nya format och förmedlingssätt utan att förlora den unika närvaro och intimitet som kännetecknar liveframträdanden. Sverigedemokraterna värnar om en kultur som kan nå så många som möjligt men samtidigt inte försvåra för våra kulturarbetare, och vi ser därför att vi bör se över hur en mer digital tillgång till kultur kan påverka våra kulturutövare i Sverige.

Riksteatern

Riksteatern är en viktig verksamhet i ledet för att tillgängliggöra kulturupplevelser över hela landet. Därför vill vi utveckla och bredda Riksteatern så att fler kulturutövare kan få en säker och trygg anställning. Vi vill att fler dansare, skådespelare, musiker och andra scenkonstutövare ska kunna bli delaktiga i Riksteaterns arbete. Många kulturutövare försörjer sig idag genom kortvariga projektanställningar som kan sträcka sig från några dagars arbete till flera månader. För att säkerställa en trygg försörjning anser vi som ovan nämnt att fler bör få långvariga anställningar på våra scener runt om i landet. Detta skulle även leda till tryggare SGI.

Frilansares arbetsvillkor

Arbetsvillkoren i kulturlivet har de senaste decennierna gått mot osäkra korta anställningar. Svagheterna med den så kallade gigeekonomin blev tydliga under coronapandemin, särskilt inom kulturlivet och scenkonsten i och med att deras verksamheter inte kunde bedrivas med begränsningarna som infördes för allmänna sammankomster.

Även om branschen försökte lösa situationen med olika initiativ, så blev det uppenbart att situationen för branschen inte är hållbar, och många aktiva scenkonstnärer kunde inte ta del av samhällets skyddsnät som övriga delar av befolkningen, exempelvis vad gäller arbetslöshetsersättningen. Systemet har högre krav på anställningar än vad många i branschen är vana vid, även om dessa personer inte varit arbetslösa före pandemin. Det har också påpekats att det behövs en större satsning på avtal och kontrakt för att skydda både upphandlare och inköpare. Det är bra att branschen själv reflekterar över problemen som uppstått och arbetar för att förbättra avtals- och kontraktsprocesserna. Scenkonsten, tillsammans med kulturbranschen i stort, är en del av landets informationsdelningssystem, och dess frihet är viktig för demokratin. Kulturbranschens försvagning under pandemin innebär en risk eftersom det ger staten utökad möjlighet att ta kontroll över branschen.

De utredningar som tillsattes under och strax efter coronapandemin (Från kris till kraft – återstart för kulturen, SOU 2021:77, och Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher, SOU 2022:44) visar på hur komplex kulturbranschen är. Det är fortsatt angeläget att bevaka och åtgärda de problem som uppstod och kvarstår under samt efter pandemin. Inte minst är anställningsformer en sådan fråga som bör prioriteras.

Anna-Lena Hedberg (SD)

Alexander Christiansson (SD)

Jonas Andersson (SD)

Runar Filper (SD)